

Lyngdal kommune
ved rådmannen
Postboks 353
4577 LYNGDAL

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Lyngdal kommune – Lyngdal ungdomsskole

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Lyngdal kommune – Lyngdal skole.....	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	7
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	7
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	7
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	8
4.1 Rettslige krav	8
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	9
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	9
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	10
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	10
5.1 Rettslige krav	10
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	11
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	11
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	11
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	12
6.1 Rettslige krav	12
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	12
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	12
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	13
7. Frist for retting av lovbrudd	13
8. Kommunens frist til å rette	14
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	16

Sammendrag

- Tema og formål

Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

- Gjennomføring

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema. Se vedlegg.

- Avdekkede lovbrudd

Fylkesmannen har avdekket lovbrudd når det gjelder implementerte rutiner for arbeidet med IOP og at elevene får opplæring i alle kompetansemål på hovedtrinnet. Videre er det avdekket lovbrudd når det gjelder underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte og som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Endelig er det avdekket at ikke skolen tilbyr tospråklig opplæring og/eller morsmålsopplæring for elever med behov for dette.

- Status på rapporten og veien videre.

Det ble avholdt sluttmøte 20.08.2015 hvor Fylkesmannen gikk igjennom og begrunnet konklusjonene.

Kommunen fikk frist til 10.09.2015 til å kommentere rapporten og kunne også legge fram eventuell ny dokumentasjon.

Den endelige rapporten gir skolen en frist til å rette opp forholdene slik at de varslede påleggene ikke lenger vil være aktuelle.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 20.03.2015 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen ved Lyngdal ungdomsskole i Lyngdal kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Fristen er 15.12.2015. Dersom lovbrudd ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Vest-Agder vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Lyngdal kommune – Lyngdal skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/Tilsyn/Rettleiingsmaterieill-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/>

- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Lyngdal kommune ble åpnet gjennom brev 20.03.2015. Kommunen er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må **organisere skolen slik at dette blir ivaretatt**, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring, hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen, hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, og hva som er grunnlaget for denne vurderingen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer en prestasjon. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Kravet til at dette skal være kjent, innebærer noe mer enn at informasjonen er tilgjengelig for elevene. Rektor må organisere skolen for å **sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.**

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. Opplæringsloven § 5-5 hjemler at en elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal da fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). I slike tilfeller må skolen sikre at elevens opplæring dekker de individuelle målene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/kommunen gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en implementert rutine som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringsplanen (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en **skriftlig fremgangsmåte** som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema. Se vedlegg.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Av egenvurderingsskjemaene i RefLex framgår det at skolen har årsplaner der det legges vekt på målene. Rektor har tilgang på disse og kan følge med på at de blir fulgt.

At systemet ser ut til å fungere, underbygges av at et stort flertall av elevene (i spørreskjemaene) sier at «Læreren forklarer hva som er målene i faget, slik at du forstår hva du skal lære». Elevene opplyser at de får greie på målene på ulikt vis. Lærerne og ledelsen understreker det gode samarbeidet faglærerne imellom om å legge ut kompetansemålene på It's learning, og alltid forklare målene de arbeider med i ukeplanene. Skolen har også arbeidet mye med «Den gode timen», og der er det understreket at fokus på mål både innleder og avslutter timen, med lærertid og elevtid innimellom. Rektor sjekker dessuten ukeplanmålene opp mot halvårsplanene. Rektor sikrer at opplæringen dekker alle kompetansemålene gjennom å legge til rette for planleggingsdager der faglærerne kan samarbeide om dette.

I egenvurderingen sier lærerne at alle som har vedtak om spesialundervisning, har IOP.

Innsendte IOP-er omhandler avvik i norsk, matematikk, engelsk og naturfag. Enkeltvedtaket sier ikke noe om avvik fra læreplanmål i fag. Fylkesmannen mener at det er for dårlig samsvar mellom enkeltvedtak og IOP.

Sjekkliste og rutiner for utarbeiding av IOP: «*Kontaktlærer har ansvar for å kontrollere at IOP-en samsvarer med klassen og skolens planer for årstrinnet*». Dette arbeidet lettes trolig av at skolen i utstrakt grad bruker opplegg med to lærere i klassen. Dette gjør det lettere å holde elever som får spesialundervisning a jour med det som foregår ellers i timene. Imidlertid er systemet sårbart om ressurser til to lærere reduseres.

Rektor skal se til at elevene får kunnskap om kompetansemålene i faget, og blir innforstått med vurderingskriteriene, og at lærerne relaterer undervisningen til kompetansemålene. Rektor har et stort ansvar, og det er utfordrende å sikre at hver især av elevene får sin rett. Måten rektor løser oppgaven på, er å legge vekt på at planleggingsdagene har læreplanene som tema, der hovedmålene blir fordelt på trinn slik at det enkelte fag sikres ut ifra helhetstenkning og samarbeid mellom lærerne i fagene. Videre har skoleledelsen lagt vekt på hvordan opplegget av timene skal være for å sikre at lærerne tydelig formidler til elevene hvordan undervisningen henger sammen med fagenes mål. Endelig understreker flere av lærerne at de legger alt på It's learning, og at rektor har tilgang til alt og kan gå inn og se alt.

Det sier seg selv at det er vanskelig for rektor å vite nøyaktig hva som skjer over alt. I hovedsak skulle dette opplegget sikre elevenes rett, men det kan glippe.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen mener at rektor har lagt opp til et forsvarlig system for at elevene skal kjenne kompetansemålene. I hovedsak ser det også ut til at han har et system for å sikre at kompetansemålene på hovedtrinnene blir fulgt opp. Imidlertid anbefaler vi ham å ta stikkprøver også i mindre sentrale fag.

Når det gjelder IOP, må skolen sikre at IOP beskriver hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettleiding til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at det i halvårsvurderingen gis informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen og gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Det er ikke satt krav til hvilken form vurderingen skal ha. Vurderingen kan derfor både være skriftlig og muntlig. Fra og med 8. årstrinn og i videregående opplæring skal elevene få vurderingen uten karakter midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet.

Fra 8. årstrinn og i videregående skole skal elevene i tillegg ha halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikke blir avsluttet.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at halvårsvurderinger gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema. Se vedlegg.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Elevene sier i spørreskjemaene at de er kjent med målene i fagene. Så å si alle elevene i matematikk sier dette, og over to tredjedeler av elevene i norsk og musikk. I intervjuene framgikk det at det er vanlig å skrive målene for timen på tavla, og at de står på ukeplanene og at de er lagt inn i årsplanene. Spørsmålet blir om elevene er i stand til å se sammenhengene med det som skjer og målene. Men de opplever i hovedsak at de vet hva målene er.

Skolen mener den arbeider godt med sammenhengen mellom kriterier og vurdering. Dette underbygges av at elevene på spørreskjemaene i hovedsak svarer at de er kjent med vurderingskriteriene. Lærerne kommer fra to skoler fra før sammenslåingen. På begge skolene hadde de arbeidet mye med vurdering for læring. Noen lærere gir uttrykk for at de gjerne skulle ha hatt mer tid til samarbeid, særlig til å arbeide på tvers av trinn. De prøver å gi kjennetegn på måloppnåelse, men synes det kan være vanskelig.

Skolen gjennomfører de lovpålagte halvårlige konferansene, hvor det informeres muntlig om elevenes kompetanse i de ulike fag, og dessuten skriftlig gjennom pedagogiske rapporter. Likevel kan det virke som om lærerne er noe i villrede om hvordan dette skal gjennomføres, og de gir uttrykk for at det er variabelt hvor mye de gjør ut av samtalene og rapportene.

Skolen er samstemt i at det legges vekt på utviklingen til elevene i årsrapporten knyttet til IOP-en. I rutinebeskrivelsen for arbeidet med IOP står det spesielt nevnt «Årsrapporten skal være en beskrivelse og vurdering av elevens utvikling i samsvar med målene i elevens IOP»

Av utfyllingen i RefLex framgår det at de som har svart, er samstemte i at det er et forbedringspotensial når det gjelder å involvere elevene i egenvurdering. Men en del aktiviteter forgår. Bl.a. har de fått rette matematikkprøver selv og gjette på karakteren. Det synes de at de lærer mye av. De har også hatt kameratvurdering og ulike andre aktiviteter. Matematikk er det av de tre fagene på spørreskjemaene som kommer best ut når det gjelder elevenes egen deltakelse i vurderingsarbeid.

Kompetansemålene ser altså ut til å være godt kjent blant elevene. Lærerne har rutine for å sette dem inn på ukeplanene, og innlede timene med dem – gjerne skrive dem på tavla i begynnelsen på timen. Elevene oppgir også at det er godt kjent med vurderingskriteriene. Det varierer noe mer når det gjelder å få tilbakemelding om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Det ligger noe dårligere an når det gjelder halvårssamtalen med kontaktlærer eller lærer: På spørreskjemaet er det stilt spørsmål knyttet til denne halvårssamtalen. Det ene spørsmålet er « Forteller lærer hva du får til?» Det er mange som svarer ja, men det er også mange som sier nei. Det spørres også om de i denne halvårssamtalen får vite hva de bør gjøre for å bli bedre i faget, også her varierer svarene noe, og for mange sier at de ikke får vite det.

Når det gjelder underveisvurdering for å øke elevenes utbytte, ser det altså ut til at skolen har noe å gå på når det gjelder systematikk.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

I hovedsak ser det ut til at skolen har et godt grep på forholdet mellom opplæring og mål, og at elevene opplever at de er godt kjent med vurderingskriteriene.

Dokumentasjonen viser at skolen må bli mer bevisst på å tydeliggjøre for elevene hva de mestrer og hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Skolen må endre sine rutiner for innholdet i halvårsvurderingen uten karakter.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen

må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte for å vurdere systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være skriftliggjort og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha implementert rutine for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere og melde behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema. Se vedlegg.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen har skriftlige rutiner for saksgang ved bekymring for manglende utbytte av undervisningen, for utarbeiding av IOP og for gjennomføring av spesialundervisning og årsrapportering. Imidlertid kan det virke som om lærerne ikke er kjent med disse. Det ser ut til å være noe uklart for lærerne hva de skal gjøre når det gjelder elever som trenger spesiell oppfølging. I svarene vi fikk i RefLex framgår det at det ikke er implementerte rutiner, men at lærerne i realiteten gjør det de skal. Likevel overrasker det at musikk lærerne «opplever spørsmålene som lite relevante for faget».

Enkeltvedtaket er det rektor som skal skrive ifølge rutinebeskrivelsen. Fylkesmannen understreker at enkeltvedtak og IOP må stemme overens. Dessuten må ordningen med tolærersystem framkomme av enkeltvedtaket og IOP'en, slik at det ikke er tvil om hva slags hjelp eleven skal få.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen finner ikke at det er en innarbeidet framgangsmåte på skolen som sikrer at lærerne har fokus på å vurdere om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen slik den blir gitt. Dette innebærer også en løpende og systematisk vurdering av hvilken betydning arbeidsmåtene, vurderingspraksisen og læringsmiljøet har for

elevenes mulighet til å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen og at det gjennomføres tiltak innenfor den ordinære opplæringen.

Skolen må endre rutinebeskrivelsen for saksgang ved bekymring for manglende utbytte av undervisningen slik at de samsvarer med innarbeidet praksis. Denne må være implementert slik at de blir brukt av alle lærere i alle fag.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha implementert rutine for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må implementert rutine sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnsopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Kommunen har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskkferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskkferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen baserer sine vurderinger på innsendte egenvurderinger med vedlegg i RefLex, på innsendt dokumentasjon ellers, på intervjuer og spørreskjema. Se vedlegg.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen har egen innføringsklasse, og det virker som om alt kartleggingsarbeidet og vurderingen av behov overlates til de som arbeider med den. Eleven får språktester, men alt skjer i innføringsklassen. De øvrige lærerne henviser til denne. Vi hører ingenting om hvilke tiltak som settes i verk i overgangen når de minoritetsspråklige elevene begynner i vanlige klasser.

Tospråklig fagopplæring kan være særlig aktuelt for noen elever for noen elever i en overgang for å styrke språkopplæringen tidlig. Skolen må vurdere om elevene har behov

for og dermed rett til tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring. Det høres heller ikke ut til at morsmålsopplæring har vært vurdert brukt.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Elevenes behov for særskilt språkopplæring skal vurderes på bakgrunn av kartlegging av elevens norskkunnskaper. Resultatet av kartleggingen skal vurderes ut fra hvilken opplæring som vil kunne gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen på skolen. I denne sammenheng må det vurderes om eleven har behov for særskilt opplæring i norskfaget og opplæring på to språk i andre fag for å få tilfredsstillende utbytte. I tillegg må det vurderes om eleven har behov for morsmålsopplæring for å lære norsk bedre.

Skolen har ikke lagt fram eller beskrevet rutiner for hvordan dette gjøres.

7. Frist for retting av lovbrudd

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 6 konstatert lovbrudd. I denne rapporten gis Lyngdal kommune frist til å rette lovbrudd, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 15. 12.2015 Kommunen må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at det ulovlige forholdet er rettet og en redegjørelse for hvordan lovbruddet er rettet.

Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Lyngdal kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Lyngdal ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven §§ 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Lyngdal kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og individuelle opplæringsmål i IOP.
2. Lyngdal kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Lyngdal ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Lyngdal kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06
- b. IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner

Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Lyngdal kommune må sørge for at den individuelle undervisvurderingen ved Lyngdal ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Lyngdal kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.
- b. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- c. Skolen har implementert rutine som sikrer at det i halvårsvurderingen
 - gis informasjon om elevens kompetanse i fagene.
 - gis veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin.

Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Lyngdal kommune må sørge for at Lyngdal ungdomsskole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Lyngdal kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- b. Skolen har en implementert rutine for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
 - arbeidsmåter
 - vurderingspraksis
 - læringsmiljøet
- c. Skolen har en implementert rutine for
 - å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning
 - at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Lyngdal kommune må sørge for at Lyngdal ungdomsskole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Lyngdal kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.

8. Kommunens frist til å rette

Som nevnt i kapittel 7 ovenfor er kommunen gitt frist for å rette de ulovlige forholdene som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er 15.12.2015.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Kari Skogen

[sign]

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Elektronisk utfylte skjema i RefLex fra skoleledelsen, matematikklærere, musikk lærere og norsklærere, herunder en del vedlegg som belyser svarene.
- Eksempler på IOP, enkeltvedtak, halvårsrapport, årsplaner, tester, prosjektarbeid og tilbakemeldinger
- Spørreskjemaer til elever om norsk, matematikk og musikk

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 13. mai 2015.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Trond Glomsheller og Marit Svennevik, matematikklærere
- Andrea Quint og Kristoffer Risnes, elevrepresentanter
- Vegard Olsen, Tor Svennevik og Jon Vinsrygg, musikk lærere
- Einar Handeland, skolefaglig ansvarlig i Lyngdal
- Aamund Heiseldal, rektor og Richard Aardal, fungerende rektor
- Svein Andersen, Gøril Sætren og Ingrid Netland, norsklærere
- Vidar Falkum og Knut Sagstad, foreldrerepresentanter